

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרצ

ערב שבת-קודש

פרשת נח

ל' בתשרי ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' בתשרי ה'תשס"ח – ז' במרחשוון ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ל' בתשרי	הלי איסורי ביאה פרק טו-יז.	הלי שמיטה ויובל פרק ז.	מל"ת נב. נג. נה. נד. שנד. שס. שסא.
ש"ק	א' במרחשוון	פרק יח-כ.	פרק ה.	מל"ת קסא. קסב. מ"ע לח. מל"ת קס. קנח. קנט.
א'	ב' במרחשוון	פרק כא-כב. הלי מאכלות אסורות... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ו.	מל"ת שנג. מ"ע קמט.
ב'	ג' במרחשוון	פרק ב-ד.	פרק ז.	מ"ע קנ. קנא. קנב. מל"ת קעב. קעד.
ג'	ד' במרחשוון	פרק ה-ז.	פרק ח.	מל"ת קעג. קעה. קעו. קעז. קעח. מל"ת קעט. קפ. קפח.
ד'	ה' במרחשוון	פרק ח-י.	פרק ט.	מל"ת קפא. קפב. קפד. קפה. קפג.
ה'	ו' במרחשוון	פרק יא-יג.	פרק י.	מל"ת קפו. קפט. קצ. קצא. קצב.
ו'	ז' במרחשוון	פרק יד-טז.	פרק יא.	

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
5.38	5.13.6	11.56	11.27	8.34	5.46	4.50	4.29	3.42	ו', ל' בתשרי
5.37	5.12.4	11.56	11.27	8.34	5.47	4.51	4.30	3.43	ש"ק, א' במ"ח
5.36	5.11.2	11.56	11.27	8.35	5.48	4.52	4.30	3.43	א', ב' במרחשוון
5.35	5.10.0	11.55	11.27	8.35	5.48	4.52	4.31	3.44	ב', ג' במרחשוון
5.33	5.08.8	11.55	11.26	8.35	5.49	4.53	4.32	3.45	ג', ד' במרחשוון
5.32	5.07.6	11.55	11.26	8.35	5.50	4.54	4.32	3.46	ד', ה' במרחשוון
5.31	5.06.5	11.54	11.26	8.36	5.51	4.54	4.33	3.46	ה', ו' במרחשוון
5.30	5.05.3	11.54	11.26	8.36	5.51	4.55	4.34	3.47	ו', ז' במרחשוון

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
נח	5:47	4:35	5:48	4:50	5:48	4:41	5:49	4:53
לך	5:39	4:27	5:41	4:42	5:39	4:33	5:41	4:45

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

האפשרות לתשובה התחדשה על-ידי המבול

נח "עולם חדש ראה", כי לפני המבול לא היו בעלי תשובה, אלא צדיקים או רשעים • המבול פעל ביטול בעולם החומרי, והכניס תנועה של הזדככות ושל תשובה • כיצד ניתן ליישב בין הדורשים את חסרונו של נח, לבין הדורשים את מעלתו? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

גיסא - היה הקצה השני - "מלאה הארץ חמס"; אבל תנועת התשובה לא היתה אז בעולם. וכדאיאתא בגמרא במסכת סנהדרין⁷ "שהיה נח הצדיק מוכיח בהם . . והיו מבזין אותו", היינו, שתוכחתו של נח לא הועילה לעוררם לתשובה. ואף שמצינו במדרשי חז"ל⁸ שמתושלח וחנוך הקהילו קהילות ועוררו לתשובה (אף שלא נתפרש הדבר בתורה שבכתב ובגמרא) - הרי על כרחך צריך לומר שלא היה הדבר ניכר בגלוי, כדמוכח מזה שרק נח ובניו ונשותיהם נכנסו לתיבה, ולכאורה, היכן היו בעלי-התשובה של חנוך ומתושלח?! - ועל כרחך צריך לומר שלא היו אז בעלי-תשובה כלל.

וטעם הדבר - לפי שקודם המבול היה טבע וחומריות העולם בתוקף ביותר, ולכן לא היתה עבודת התשובה שעניינה הוא הזדככות. ועניין התשובה נתחדש על-ידי המבול שפעל זיכוך בעולם, וזהו שמצינו בנבואת יחזקאל⁹

א. החילוק בין קודם המבול ולאחר המבול: ידוע שעניין המבול היה לטהר את הארץ, שלכן היו גשמי המבול כמשך ארבעים יום, דוגמת עניין הטהרה שעל-ידי ארבעים סאה במקוה¹, ועל-ידי זה נעשה זיכוך כללי בעולם, שסייע לזיכוך שנעשה על-ידי גלות מצרים בתור הכנה למתן תורה². [. .] וזיכוך העולם שנעשה על-ידי המבול - הוא עניין תנועת התשובה. והעניין בזה:

קודם המבול לא היה עניין התשובה בעולם³, כי אם, אחד מב' הקצוות: מחד גיסא - היו בכל דור צדיקים שקיימו מצוות, על כל פנים שש המצוות שניתנו לאדם הראשון, וכמו כן למדו תורה, כפי שמצינו⁴ שאדם הראשון למד תורה עם שות, ושת מסרה לבניו אחריו, מדור לדור, ונוסף לזה, כיוון שקיימו מצוות, הרי בהכרח שהיה אצלם גם לימוד התורה, שהרי "תלמוד מביא לידי מעשה"⁵. ולאידך

(1) תו"א ריש פרשתנו (ח, סע"ג ואילך). ובכ"מ.

(2) שם שמות נ, סע"ב. יתרו עד, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(3) בנוגע להתשובה דאדה"ד וקין - ראה לקו"ש חט"ו ע' 51 ואילך. ובהערה 41 שם.

(4) ראה פרדר"א רפ"ח, ובביאור הרד"ל שם אות י"ד.

(5) קידושין מ, ב. וש"נ.

(6) פרשתנו ו, ג.

(7) קה, א"ב.

(8) ראה ספר הישר - הובא בתורה שלמה בראשית עה"פ ה, לב

(אות צב). וש"נ.

(9) יד, ובפרש"י. תנחומא פרשתנו ה. יל"ש פרשתנו רמז נ.

שלכאורה אינו מובן: מדוע אמנם לא התפלל על אנשי דורו ולא לימד זכות עליהם?

והביאור בזה - על-פי האמור שקודם המבול לא היה עניין התשובה בעולם, וכיוון שאצל נח עצמו לא היה עדיין התנועה של תשובה, לכן לא היה יכול ללמד זכות על אנשי דורו, כי, כדי ללמד זכות על הזולת צריך לחוות בעצמו עניין זה ("מען דארף דאָס אַליין איבערלעבן").

וכידוע הסיפור¹⁹ אודות הבעל שם טוב²⁰, שאצל אחד מתלמידיו לא היה את העניין של לימוד זכות כו', וסיבב הבעל שם טוב כמה עניינים שהלה גייע בערב שבת בשעה מאוחרת לפנות ערב, וכאשר ראה עד כמה יכול להיות גדול הקושי בשמירת שבת, אזי התחיל ללמד זכות על אחרים.

ולהעיר גם מהסיפור אודות אדמו"ר האמצעי²¹, שהפסיק פעם באמצע קבלת יחידות, כיוון שבא אליו אחד שביקש תיקון אודות עניין מבהיל, שלא עלה בידי אדמו"ר האמצעי למצוא בעצמו מעין זה אפילו בדקות דקות, ולכן הפסיק את קבלת היחידות, עד שפעל בעצמו עניין התשובה כו'.

ובאופן כזה הוא אמיתית עניין הדין ומשפט - כמבואר בשיחת שמחת תורה לפני שלושים ואחת שנה²², שאין זה באופן שהדין רואה את המעשה בלבד, אלא עליו להתבונן ולמצוא את הסיבות שהביאו לעשיית מעשה זה, ובאופן זה יהיה הדין והמשפט האמיתי אצל משיח, כמו שכתוב "והיה צדק אזור מתניו"²³, ולכן "ושפט בצדק דלים"²⁴, דהיינו שימצא זכות גם עבור אלו שהם במעמד ומצב של "דלים".

ועל-פי זה מובן, שכיוון שנח עצמו לא חווה ("ער האָט ניט איבערגעלעבט") עניין התשובה, לא

נח נמנה בין השלשה ש"ראו שלשה עולמות", כיוון ש"ראה העולם בנוי וחרב ובנוי", "ראה עולם חדש"¹⁰ - שהתחדשות זו הוא עניין תנועת התשובה.

ובשביל "עולם חדש" זה הוצרך להיות עניין המבול - כי, בין יש ליש צריך להיות אין באמצע¹¹, ולכן, בין העולם שהיה קודם המבול ובין ה"עולם חדש" הוצרך להיות הביטול של המבול, ועל-ידי זה נעשה ה"עולם חדש" של עניין התשובה.

ומתאים גם עם הפירוש הפשוט במאמר רז"ל "ראה עולם חדש", שקאי על העולם הזה שאנו נמצאים בו - כידוע שהחידוש של עולם הזה לגבי העולמות העליונים הוא שדווקא בו ישנו עניין התשובה, כמבואר בארוכה בכמה מקומות¹², ונקודת הביאור - שבעולם הזה נמצא העצמות, שלהיותו "נמנע הנמנעות"¹³, הנה ממנו דווקא ישנו כוח התשובה להפוך זדונות לזכיות¹⁴.

ב. על-פי זה יש לכאר ב' הקצוות שמצינו בנוגע לנח¹⁵ - שלפעמים מצינו את החיסרון של נח, כדאייתא בזהר¹⁶ בביאור הטעם שהמבול נקרא על שמו, כמו שכתוב¹⁷ "מי נח", לפי שלא התפלל על אנשי דורו; ולפעמים מצינו את המעלה של נח, כמודגש בהמשך הכתוב "אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך", המדבר על המעמד ומצב שבזמן הגאולה העתידית¹⁸ - שב' קצוות אלו הם בהתאם לב' התקופות שהיו אצל נח, קודם המבול ואחרי המבול.

ובהקדם ביאור דברי הזהר שהמבול נקרא על שמו של נח, לפי שלא התפלל על אנשי דורו -

19) ראה "סיפורי חסידים" (להרש"י זעווין), מועדים ע' 39 ואילך.

20) כ"ק אדמו"ר הפסיק ואמר: לא שמעתי סיפור זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ולכן אינני מאריך בפרטי הדברים.

21) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ס"ע שעט ואילך. וש"נ. וראה "רשימות" חוברת קפב ע' 22.

22) שיחת יום שמח"ת תר"צ סל"ט ואילך (סה"ש תר"ץ ע' 117 ואילך).

23) ישע"י יא, ה.

24) שם, ד.

10) ב"ר פ"ל, ת. וש"נ. וראה גם לקו"ש ח"ל ע' 22 הערה 59.

11) ראה תו"מ ח"ה ריש ע' 192. וש"נ.

12) ראה לקו"ת פינחס עה, ג. ראה לג, ב. ובכ"מ.

13) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. הובא ונתבאר בס' החקירה

להצ"צ לר, ב ואילך. ובכ"מ.

14) ראה גם תו"מ חכ"ח ע' 293 ואילך.

15) ראה גם לעיל ע' 116.

16) ראה זהר ח"א סז, ב. רנד, ב. ח"ג יד, ב.

17) ישע"י נד, ט (הפטרות פרשתנו).

18) ראה גם רד"ה את קשתי תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' מג).

והתשובה בכללות העולם, וגם עניין הקשת הוא תנועת הזיכוכ והתשובה בעולם, ומצד זה שייד עניין הקשת גם לעתיד לבוא, ולכן היא "ברית עולם".

ד. ובפרטיות יותר:

על הפסוק²⁹ "את קשתי נתתי בענן", אמרו רז"ל³⁰ "דבר שהוא מוקש לי", והפירוש הפשוט

היה יכול ללמד זכות עליהם, שכן, מי שלא היו לו ניסיונות, על כל פנים ניסיונות קשים, אינו יכול להבין כלל איך שייד שלא לשמוע להקב"ה, ולכן אינו יכול ללמד זכות על אחרים.

וכל זה - מצד התקופה שקודם המבול, שעדיין לא היתה התנועה של תשובה בעולם.

אבל מצד התקופה שלאחרי המבול, שאז נתחדשה התנועה של תשובה - נעשה העניין

אדמו"ר האמצעי הפסיק פעם באמצע קבלת יחידות, כיוון שבא אליו אחד שביקש תיקון אודות עניין מבהיל, שלא עלה בידי אדמו"ר האמצעי למצוא בעצמו מעין זה אפילו בדקות דקות

דברר הוא, שגיוני הקשת הם בדוגמת המרכבה³¹. ובעניין המרכבה ישנם "רוח סערה גו' ענן גדול ואש מתלקחת"³², שהוא עניין ג' קליפות הטמאות³³, וישנו גם "ונוגה לו סביב", שהוא עניין קליפת נוגה. וזהו שהקשת היא בדוגמת המרכבה ("דבר שהוא מוקש לי") - כיוון שעניינה של הקשת הוא עניין התשובה, להפוך את ג' קליפות הטמאות, על-ידי הממוצע של קליפת נוגה, עד שיהיה בבחינת "מוקש לי".

כלומר: מצד סדר ההתהוות וההשתלשלות - הסדר הוא מלמעלה למטה: תחלה עניין הקדושה, ואחר כך קליפת נוגה, ואחר כך ג' קליפות הטמאות. ובאופן זה נשארים הקליפות בחומריותם, ואין להם עלייה כלל. אמנם, כל זה הוא על-פי הסדר שמצד העולם. אך על-ידי המבול - שאינו כפי סדר העולם, שלכן לא נמנית שנת המבול במניין שנות

של "אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער כך", כפי שיהיה בימות המשיח²⁵, על-ידי הקדמת התשובה.

ג. על-פי זה יובן גם מה שכתוב בעניין הקשת שהיא "ברית עולם"²⁶:

לכאורה אינו מובן: הרי הצורך בעניין הברית הוא מצד האפשריות למצב של "מלאה הארץ חמס"²⁶, אבל כשיקויים עניין "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"²⁷, אזי לא יהיה שייד כל העניין, ואם כן, מהו הפירוש שהקשת היא "ברית עולם"? ויובן על-פי מאמר הזהר²⁸: "לא תצפי לרגלא דמשיחא עד דיתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגוונני נהירין. וכדין צפי ליה למשיח, מנלן דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם, והשתא דאתחזיא בגוונין חשוכין, מתחזיא לדוכרנא דלא ייתי מבול, אבל בההיא זמנא אתחזייתא בגוונין נהירין".

והביאור בזה - שעניינו של משיח הוא "לאתבא צדיקיא בתיובתא", שהוא עניין תנועת הזיכוכ

(29) פרשתנו ט, יג.

(30) ב"ר פל"ה, ג.

(31) ראה פי' מהר"ו: "וכוונתו כמפורש ביחזקאל (א, כח) כמראה הקשת אשר יהי' בענן כן מראה דמות כבוד ה'" (וראה ספר הלקוטים (ד"א"ח להצ"צ) ערך קשת (ע' רעח ואילך). וש"נ).

(32) יחזקאל שם, ד.

(33) ראה תניא ספ"ו, וב"מ"מ, הגהות והערות קצרות לס"ש"ב, ב"לקוטי פירושים" לשם (ע' נח).

(25) ראה גם לקו"ש ח"ל ס"ע 21 ואילך, ובהערה 58.

(26) פרשתנו ט, טו.

(27) זכרי' יג, ב.

(28) ח"א פרשתנו עב, ב. וראה ד"ה את קשתי הנ"ל.

העולם³⁴ - נפעל סדר של זיכוך ועלייה מלמטה למעלה.

וזהו ביאור דברי הזהר "לא תצפי לרגלא דמשיחא עד דיתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגווני נהירין . . . וכדין צפי ליה למשיח" - כי, עניינם של גווני הקשת (שהם כללות הגוונים) הוא עניין הזיכוך (כנ"ל), וכאשר הקשת נראית "בגווינין נהירין", הרי זה מורה על כללות הזיכוך בעולם, שהעולם נמצא כבר בתנועה של "אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא"³⁵. וזהו עניין הגילוי של משיח, שימשיך תמיד לגלות פנימיות נעלית עוד יותר, כך שהעולם יהיה תמיד בתנועה של זיכוך ועלייה.

וזהו גם ביאור המשך דברי המדרש על הפסוק "את קשתי" - "אפשר כן (וכי אפשר לומר שהקשת הוא דוגמא לכבודו יתברך)³⁶, אלא קשין דפירי": אין הכוונה לדחות את הפירוש "דבר שהוא מוקש לי", אלא הכוונה היא - שכדי להיות "דבר שהוא מוקש לי" צריכה להיות העבודה ב"קשין

דפירי", ש"קש" הוא עניין הקליפה, שתחילה היא באופן של קליפה השומרת על הפרי, ולאחרי זה נעשית קליפה המנגדת כו"³⁷, והעבודה ב"קשין דפירי" הוא עניין עבודת הבירורים, ועל-ידי זה נעשה "דבר שהוא מוקש לי".

ולאמתו של דבר, הנה על-ידי עבודת הבירורים והתשובה מגיעים למדרגה נעלית יותר - כי, "דבר שהוא מוקש לי" קאי על אור הקו³⁸, והרי ידוע³⁹ שעכשיו נוגע הקו בעיגול רק בראשיתו, ולעתיד לבוא - על-ידי עבודת הבירורים והתשובה, שעל-ידי זה נעשה עילוי גדול יותר מכפי שהיה קודם החטא - יהיה הקו נוגע בעיגול גם בתחתיתו, שזוהי מעלה נפלאה.

(מהתוועדות שבת פרשת נח ה'תשכ"א. 'תורת מנחם - התוועדויות' תשכ"א חלק א' (כט) ע' 158-163)

37) ראה תו"מ ח"ו ע' 85 ואילך. וש"נ.

38) המשך תער"ב ח"א ע' תקסה. ח"ב ע' תשפא. ועוד.

39) ראה ד"ה לכל תכלה תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע קי ואילך) - בשם יש מקובלים אומרים. ד"ה כי תבוא תער"ב (המשך תער"ב ח"א ריש ע' קיז). סה"מ תש"ב ס"ע 122 ואילך.

34) ראה ב"ר פכ"ה, ב. פל"ב, ו. ירושלמי ריש ר"ה.

35) ראה זח"א ד, א. הובא בתניא ספ"י.

36) פי' מת"כ.

הקשת מעוררת ציפייה למשיח

מ"ם מה"מבול" קשור עם הגאולה

תיבת "מבול" היא - מ' בול. כמאמר רז"ל על הפסוק "ירח בול": "מהו בירח בול, בירח מבול חסר מ', כנגד ארבעים יום (הקשורים עם המבול) שאף-על-פי שנשבע הקב"ה כי מי נח זאת לי, אף-על-פי כן, מ' יום בכל שנה היו אותם הימים עושים רושם בעולם, עד שעמד שלמה וכנה את בית המקדש ופסקו אותם מ' יום, לפיכך כתיב חסר מ', כנגד ארבעים יום שפסקו".

והנה תיבת בול כשלעצמה (בלי המ') מורה על עניין טוב, כמבואר בילקוט (לפני זה): "מהו בירח בול בירח שהארץ עושה בולין בולין", שעניין זה קשור עם התחלת ירידת הגשמים - "גשמי ברכה" [.] זאת אומרת: כאשר ה"בול" היה בתוספת מ' בתחילתו ("מבול") היה זה עניין בלתי רצוי, עד שבכל שנה היו "עושים רושם בעולם", אבל לאחרי שנפסק המ', ונשאר רק ה"בול" נעשה זה דבר טוב, עניין השייך לגשמי ברכה.

[.] ויש להוסיף בזה - שכשם שה"בול" מ"מבול" הוא עניין טוב בפנימיותו (אלא שנתגלה אחר כך), כמו כן בנוגע למ' של מבול, שבפנימיותו הוא עניין טוב ונעלה.

וכמובן גודל עילוי אות מ"ם - בהיותה הראשית-תיבות של כמה עניינים חשובים ונעלים, לדוגמא: תיבת מלך, וכיוצא בזה. ונוסף לזה: אות מ"ם קשורה עם ספירת הבינה בן ארבעים לבינה. ועוד.

[.] ועל דרך המבואר בכמה מקומות שבאות מ"ם מרומז הן עניין הגלות והן עניין הגאולה: מ' פתוחה רומזת על עניין הגלות, ולכן, האות מ' שבפסוק "בחומות ירושלים אשר המ פרוצים", עם היותה בסוף התיבה היא מ' פתוחה, כי בפסוק הנ"ל מדובר אודות פרצת חומות ירושלים, שזוהו כללות עניין הגלות; ומ"ם שתומה רומזת על עניין הגאולה. ולכן, האות מ' שבפסוק "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ", עם היותה באמצע התיבה היא מ"ם שתומה, כי בפסוק הנ"ל מדובר אודות זמן הגאולה, ולכן צריכים להפוך את המ"ם פתוחה של גלות למ"ם שתומה של גאולה.

ציפייה לגאולה באופן מתמיד ועולה

ויתירה מזו: מכיוון שגם אז היתה הפנימיות עניין טוב אלא שזה מתגלה אחר כך - לכן מצינו את העניין של מ"ם שתומה גם בזמן ההוא, כמבואר בדרושי אדמו"ר מהר"ש בעניין תיבת נח וסוכה, ששניהם בצורת מ"ם שתומה (ושניהם קשורים עם ספירת הבינה, עד לפנימיות בינה כו'), עניין הגאולה.

וזהו גם מה שעל-ידי המבול דווקא נעשה עניין ה"קשת" - כי כללות עניין ה"קשת" קשור עם הגאולה העתידה לבוא בביאת משיח צדקנו, כפי . . . מה שכתוב בזהר "יתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגוונין נהירין . . . כדין צפי ליה למשיח".

ומובן, שעניין הציפייה ("צפי ליה למשיח") הוא באופן נעלה יותר מאשר תקווה סתם, זאת אומרת: נוסף על זה ש"לישועתך קוינו כל היום" ישנו גם עניין של ציפייה - "צפי ליה למשיח".

וכמדובר כמה פעמים שגם לאחרי שאומרים בתפילת שחרית "כי לישועתך קוינו כל היום", חוזרים ואומרים זאת שנית בתפילת מנחה, וכן הלאה - כי: נוסף על הפירוש הפשוט שבדבר, שגם כאשר משיח צדקנו לא בא מיד לאחרי תפילת שחרית, לא נחלש חסוּשֵׁלוֹם עניין "לישועתך קוינו כל היום" - ישנו בזה גם הפירוש שאמירת "לישועתך קוינו כו'", בתפילה הבאה היא באופן נעלה יותר, מאחר שישנם כמה וכמה דרגות בדבר - על דרך ההבדל בין תקווה לציפייה.

(תורת מנחם - התוועדויות ה'תשמ"ג חלק א, עמ' 447-448)

בני-ברק על המפה

התבטאות בהתוועדות חסידית שעוררה הדים ותגובות רבות - עד
ברוקלין • במה עשויה להתקנא גם נשמה בגן עדן? • הרבצת חסידות
בקרב תלמידי הישיבות • הקמת בתי הכנסת של חב"ד בתש"כ
ובתשכ"ח • רשימה שנייה

מדובר במי שבהיותו בעולם הזה הגשמי לא
למד עניינים אלו (של פנימיות התורה) בגלל דעה
מכוננת, שדעתו לא היתה נוחה מלימוד זה. ובהגיעו
ל"עולם האמת" שם רואים את האמת שבזה ואת
הנועם ערבות וידידות שיכול להיות מזה, עומד הוא
עתה - לא מן הצד, כי רצונו להיכנס לפנים, אבל אין
נותנים לו להיכנס בפנים, שלכן "נכווה כו". אמנם
בסופו של דבר בתחיית המתים (לאחרי הדרגה בגן
עדן כו') - "כולם ידעו אותי" וידעו היכן נמצאת
האמת - אזי יבקשו כולם מומלך המשיח שילמד
עמם פנימיות התורה, ועל-ידיה יוכל לקבל חלק
גם בזה.

בני הישיבות הכלליות בהתוועדות ושיעורי דא"ח

אותה "התוועדות חסידית שנערכה בארץ
הקודש" התקיימה בבית הכנסת החב"די של בני-
ברק, שמשכנו באותם ימים היה ב...ביתו של
הרה"ח ר' לייב שי' זלמנוב.

לפחות עשרים וארבעה מתלמידי ישיבת
פוניבז' נטלו חלק באותה התוועדות (מהם הידועים
כיום, שהקשר שלהם לחב"ד התחזק, וכאלה מהם
שתפסו לימים עמדות תורניות חשובות), כפי
שנרשם בדו"ח לרבי באותם ימים:

התוועדות פורים תש"ז. במהלך ההתוועדות
הזכיר הרבי את שמו של הרה"ח ר' רפאל (פאליע)
פֶהן, וציווה לבנו [ה"חוזר"] הרה"ח ר' יואל שי'
לומר "להיים".

וכה אמר הרבי:

בהתוועדות חסידית שנערכה בארץ הקודש
ביו"ד שבט, הנה "כטוב לב המלך ביין", התבטא
אחד המסובים [ר' רפאל הנ"ל] אודות פלוני בן
פלוני, שהוא מקנא בתלמיד הכי קטן של "תומכי
תמימים" שזכה ללמוד חסידות. והיינו, שבהיותו
ב"עולם האמת" רואה הוא את המעלה של לימוד
החסידות, ולכן מקנא הוא בתלמיד הכי קטן של
"תומכי תמימים".

כתוצאה מהתבטאות זו הרוויח הדואר הישראלי
סכומים גדולים בעבור בולים. מגיעים מכתבים,
אחד אחרי השני, בטענות: כיצד אפשר לומר דבר
כזה!?! פלוני בן פלוני היה גדול שבגדולים, פוסק
ולמדן, שישב כל ימיו באוהלה של תורה ואיך יתכן
לומר שהוא מקנא בקטן שבקטנים שלומד פרק
תניא!?

המענה על כך הוא בגמרא מפורשת במסכת
בבא בתרא (עה,א): "עתידי הקב"ה לעשות שבע
חופות לכל צדיק וצדיק... כל אחד ואחד נכווה
מחופתו של חברו".

פירוש הדברים:

שהישיבות סגורות ב"בין הזמנים" נתמעטו המשתתפים בשיעורי דא"ח, הביע הרבי את פליאתו (שם כרך יג' עמ' יא) וכתב:

לפלא מה שכותב שכיוון שזהו בין הזמנים בישיבות לכן נתמעט מספר המשתתפים בשיעורי דא"ח, כי הרי אדרבה, כשהוא בבין הזמנים פנוים הם יותר וביכולתם להרבות בשיעורים אלו הרבי הדגיש אז את חשיבות לימוד פנימיות התורה במיוחד בימי הפסח.

בית כנסת בבניין של קבע

בית הכנסת החבר'י הראשון בבניין של קבע בעיר בני-ברק, היה ברח' הרב קוק, ולו זכו אנ"ש חסידי חב"ד בשלהי שנת תש"כ. הרבי רצה מאוד שהדבר יגיע לידי פועל עוד בתוך השנה, בקשר לשנת המאתיים לבעל-שם-טוב. למרות שרק השלד היה מוכן, עז היה רצון קדשו שיחלו בתפילות עוד בשנת תש"כ (כפי שנכתב כבר במדור זה בהזדמנות).

שנים רבות שכן גם התלמוד תורה החב"די בבניין זה - ובהזדמנות (ל'קוטי שיחות' כרך כ' עמ' 629-628) ציין הרבי בהקשר משותף זה:

וזכות תלמוד תורה ותפילה דרבים, ובפרט בארצנו הקדושה תעמוד להם בהאמור, ובוה גם הרחבת הצינורות לקבלת ברכות ה' בכל המצטרף בגשמיות וברוחניות גם יחד. עוד קודם לכן, בכ"ז ניסן תש"כ (אגרות-קודש' כרך יט עמ' רע"ז), כתב הרבי להרה"ח ר' מנחם ישראל מלוב:

נעם לי לקבל מכתבו מא[סרו] ח[ג] הפסח, בבשורה טובה בהנוגע להתוועדות בסעודתא דמשיחא ובהנוגע לבין[ת] הכנ[סת] חב"ד, מקדש מעט בבני-ברק, ויהי רצון שזה המקדש מעט יגדל ביותר וביותר עדי נזכה לקיום היעוד דהמשכת וגילוי בי[ת] המק[דש] השלישי ובעגלא דידן.

מכתב זה נכתב לעורר את אנ"ש שבינתיים עברו להתפלל בצריף ביתו של יהודי יקר ושמו נח הגר, שנדבה רוחו שיתפללו בביתו. את השטח לבניית בית הכנסת ברח' הרב קוק תרם הרה"ח ר' נתן בלייכר, שהיה שו"ב (וכ"ק ארמו"ר מהור"י"צ הקפיד לאכול משחיתות) במוסקבה.

מרדכי גולדשמיד / שמעון משה דיסקין / ברוך שמואל היישריק / אברהם דונין / יהושע רוזנבלט / שמואל מור / חיים שוב / משה קנר / רפאל טוקצינסקי / שלמה שטנצל / חיים צבי אלבוים / שמעון וינשטוק / אברם אורבך / א.פ. גולדברג / שלמה בינק / כ"ץ דוד / כ"ץ יהושע / שמואל שולזינגר / אברהם ינקלביץ / גרשון קרלנשטיין / סקוסקי אהרן / מאיר ליב רוטנר / זליג לוי / קוטיינר.

וברשימה נוספת של "המשתתפים - לרוב - בשיעור דא"ח על-ידי [=על-ידי הרה"ח ר' לייב זלמנוב] בבני-ברק":

מ. גולדשמיד / ש.מ. דיסקין / ב"ש היישריק / א. דונין / לוי שיינין / כגן / אלער / הופמן / קובלסקי / ש. מור / ש. ווינשטוק / א. אורבך / שפירא / רביץ.

"המשתתפים בשיעורי דא"ח של הרב ר' יעקב לנדא":

ש.מ. דיסקין / ב.ש. היישריק / א. דונין / רודרמן / ר. טוקצינסקי / צלר / שטנצל / שפיגל / אלי' לנדא / זיאנץ / יוסף לוי / דוד לוי.

שמונה תלמידים נכללים ברשימת "המשתתפים - לרוב - בחזרת דא"ח":

מ. גולדשמיד / ש.מ. דיסקין / ב.ש. היישריק / א. דונין / ר. טוקצינסקי / צלר / רודרמן / רוזנבלט.

אחד הסניפים הראשונים של צעירי אגודת חב"ד נוסד בבני-ברק, כבר בשנת תשי"ד (בשעתו ניהלו הרה"ח ר' אלעזר שי' ליפשי; הסניף מתנהל בארבעים השנים האחרונות על-ידי הרה"ח ר' משה שי' גרינברג), וכמו-כן גם ארגון נשי ובנות חב"ד.

פלא שלא מתרבים לומדי השיעורים

ככ"ג אדר שני תשי"ז כתב הרבי לרב זלמנוב (אגרות-קודש' כרך יד עמ' תקי"ז).

לפלא שמספר המשתתפים בהתוועדות ובלימוד מבני הישיבות אין מתרבה כדבעי, ומהנכון היה שהמתעסקים בוה יתייעצו באופן חשאי איך לתקן הדבר.

פעם אחרת, כשדיווח הר"ל זלמנוב שמפני

קודש' כרך כד עמ' קלט"קמ) ל"ועד המסדר
[להכנסת ספר תורה בית הכנסת אהבת ישראל ה'
עליהם יחיו], לודמיר [=הרב דוב זאב], רח' חזון
איש 30, בני-ברק":

יהא סיום כתיבת הספר תורה והכנסת לבית
הכנסת החב"די אהבת ישראל בהצלחה רבה, והכנה
טובה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות בחג
השבועות, הילולא דדוד מלכא משיחא ודהבעל שם
טוב, ולהמשיך כל זה בכל השנה כולה.

ושוב, למאורע של חגיגת סיום כתיבת ספר
תורה והכנסתו לבית-הכנסת. ביו"ד כסלו תשל"ב
(ליקוטי שיחות' כרך כ עמ' 572) שיגר הרבי מכתב
נכבד מר"ח כסלו של אותה שנה המופנה ל:

כבוד המתפללים ובראשם הגבאים
דבית הכנסת חב"ד ליובאוויטש
אהבת ישראל, בני-ברק
שלום וברכה:

בנועם ובשמחה קבלתי הידיעה על דבר חגיגת
סיום כתיבת ספר תורה והכנסתו לבית-הכנסת.
ומגלגלין זכות ליום זכאי, שהחגיגה תיערך בעשרה
בכסלו יום הגאולה של כ"ק אדמו"ר האמצעי,
ובתהלוכה ובשמחה רבה כיאות לגודל הענין
וחשיבותו...

בהמשך מדגיש הרבי:

והרי בהכנסת ספר תורה לבית הכנסת שלשת
העניינים בזה: מתפללים עם הציבור, שזהו ענין בית
הכנסת, גמילות חסדים - שהספר תורה נעשית
לקריאה בו של כמה וכמה, ספר תורה דרבים;
ועוסק בתורה וביתר שאת וביתר עז, כידוע אשר
בקריאה בתורה גם זה שלא ידע מאי קאמור מקיים
בזה מצוות תלמוד תורה...

הקמת גמ"ח – (לעתיד) רק לעשירים...

הרה"ח ר' זאב דוב (ע"ה) לודמיר מתלמידי
ישיבת תורת אמת, אף שנמנה עם חסידי בויאן,
היה מקורב מאוד לרבי זוכה להיכנס פעמים רבות
ל"יחידות". הוא גם נמנה עם מתפללי בית הכנסת
חב"ד ברחוב רש"י.

בשנת תשכ"ח הוקמה קופת גמ"ח על-ידי
[הנהלת גמילות חסד "זכרון רבקה" על-ידי בית

לא מעט עודד את הקהילה רבה הנערץ של
בני-ברק, הגאון החסיד רבי יעקב לנדא זצ"ל, אשר
כבר בשנת תש"ו ('אגרות קודש' כרך ב' עמ' קכח)
כתב לו הרבי:

ושמחתי, אשר כפי שסיפרו לי, יסתדר בקהלת
בני-ברק באופן שהוא שבע רצון במדה ידועה.

"בוודאי ימשיכו ללכת בכוחם זה"

כמה שנים אחר-כך נוסד בית הכנסת שבשכונת
זיכרון מאיר, בהשתדלות ובעזרת הרה"ח ר' נחמן
קובלסקי (ע"ה). בח"י אלול תשכ"ח ('אגרות-
קודש' כרך כה עמ' רלד-רלה) כותב הרבי ל"כבוד
המתפללים, והגבאים בראשם דבית הכנסת אהבת
ישראל - חב"ד בני-ברק בארצנו [קדושה] תבנה
ותכונן על-ידי משיח צדקנו במהרה בימינו ה'
עליהם יחיו":

שלום וברכה!

ביום הולדת את שני המאורות הגדולים, כ"ק
אדמו"ר ר' ישראל הבעל שם טוב, אשר על שמו
נקרא בית הכנסת שלהם, וכ"ק אדמו"ר רבי שניאור
זלמן, מייסד שיטת חב"ד,

אביע איחולי ותקוותי אשר בודאי בית-הכנסת
ובית-המדרש שלהם הולך מחיל אל חיל בעבודת
התפלה - כבית הכנסת, ובשיעורי תורה (נגלה
וחסידות) ברבים - כבית המדרש, ובאמירת תהלים
בעת מצוא ובפרט בימי סגולה...

ונאמן שומע תפלת עמו ישראל ברחמים, ובפרט
בשערים המצויינים בהלכה, לקבל תפלותיהם
ולמלא משאלות לבבם לטובה מידו המלאה
הפתוחה הקדושה והרחבה.

ובפרט על-פי הידיעות שקבלתי מהרה"ח
אי"א נו"נ בעל מדות הרח"ן [=הרב חיים נחמן]
שי' קובלסקי ממסדרי בית הכנסת ובית המדרש
והנהגתו, בודאי ימשיכו ללכת בכוחם זה ביתר שאת
ויתר עז להעלות בקדש בעילוי אחר עילוי...".

כל ג' העמודים בהכנסת ספר תורה

בשנת תשכ"ו כתב הרבי מברק מיוחד ('אגרות

א[לוקים] נ[כבד] ונ[עלה] עוסק בצ[רכי] צ[יבור]
 רב פעלים וכו' מו"ה מנחם ישראל שי' [מלוב]
 ממוצש"ק פ[רשת] אם כסף תלוה...
 אחרי ביאור נרחב במצוות הגמ"ח (משתרע על
 פני כעמוד וחצי) חותם הרבי באיחולים הבאים:
 בברכת הצלחה בעבודתם, בכל האמור ומתוך
 שמחה וטוב לבב.
 מצו[רפת] ב[זה] המחאה - השתתפותי, בל[י]
 נ[דר], בהנ"ל.

שליחות לבני-ברק

מר אברהם קריניצי ששימש ראש עיריית רמת-
 גן, הציע ש"בית רבקה" יוקם ברמת-גן, אך הרבי
 שלל זאת והגיב על-כך: "זה קרוב מדי לבני-ברק"
 (מפי הרב שמואל הלוי שי' חפר).
 ופעם אחת הטיל הרבי על הרה"ח ר' אוריאל
 צימער שליחות מסוימת, לנסוע לבני-ברק ולשוחח
 עם אישיות תורנית חשובה על לימוד החסידות.
 כששב, מסר לרבי דיווח על שליחויות רבות אך על
 זו של בני-ברק אמר: "אמיץ לי הרבי, לא יכולתי
 לפעול על עצמי להיכנס לבני-ברק... והרבי הגיב
 בחיך סלחני (מפי הרה"ח ר' טובי' שי' בלוי).

הכנסת אהבת ישראל - חב"ד בני-ברק ה' עליהם
 יחיו", והרבי כתב להם בהקשר לכך ('אגרות-
 קודש' כרך כה עמ' רלט):

בעתו קבלתי הידיעה מיסוד הגמ"ח ביזמתו
 ונדיבותו של הרה"ח ר' זאב דוב שי' לודמיר.
 ותקוותי שמאז ועד עתה התרחבו הפעולות
 הולך ומוסיף בשיתוף פעולה ממתפללי בית-הכנסת
 ואנ"ש שי' במחנם הט[הור].
 ומתאים לדברי חכמינו ז"ל אשר גמילות
 חסדים הוא גם לעשירים, יהי רצון שבקרוב ממש
 יקויים היעוד אפס כי לא יהיה בך אביון וגו' ותהיינה
 הפעולות אך לעשירים.

אם בגמ"ח עסקינן - לא היה זה הגמ"ח
 היחיד שהרבי עודד את קיומו. מכתב נוסף ישנו
 ל"הנהלת קופת גמילות חסד ע"י בית כנסת חב"ד
 אשר בבני-ברק בארצנו הקדושה תבנה ותכונן
 במהרה בימינו על-ידי משיח צדקנו ה' עליהם
 יחיו" [=בית כנסת חב"ד ברח' הרב קוק], להם כתב
 באחד באדר תשכ"ד ('אגרות-קודש' כרך כג עמ'
 קיד), כדלקמן:
 שלום וברכה!

בנועם קראתי הד[ין] וח[שבון] ור[אשין] פ[רקים]
 מפעולות הקופה בתקופה שעברה, מכתב יו[שב]
 ר[אש] הקופה [הרב] ו[תיק] וח[סיד] א[יש] י[רא]

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת נח

תמים היה (ו,ט)

כל מי שנאמר בו היה - ראה עולם חדש (בראשית רבה פ"ל, ח)

המבול פעל חידוש ושינוי עיקרי בעולם, כי אז התחיל התהליך של בירור וזיכוך העולם. כידוע, המבול בא לטהר את העולם, והיינו ביטול היש לאין. והרי ביטול היש לאין הוא חידוש גדול יותר אפילו מבריאת שמים וארץ, שהיא יש מאין. וכפי שאמרו רז"ל (כתובות ה,א) "גדולים מעשה צדיקים (מיש לאין) יותר ממעשה שמים וארץ" (מאין ליש). פעולה זו הראשונה של "מעשה צדיקים" - זיכוך העולם מיש לאין - היתה על-ידי נח שהיה "איש צדיק".

(ספר השיחות תשמ"ט כרך א עמ' 31)

תמים היה בדרתיו (ו,ט)

בדורותיו: יש מרבותינו דורשים אותו לשבח - כל-שכן שאילו היה בדור צדיקים, היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי - לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום (רש"י)

מי שהוא בבחינת 'צדיק' עלול לטעון שאין לו צורך בעשיית 'תיבה' כדי להישמר מה'מים הזדונים' של טרדות העולם-הזה, כי אצלו אין מלכתחילה ה'מים' הללו. לאדם כזה מכוונת ההוראה מהפירוש הראשון: אף נח היה צדיק, ובכל-זאת נצטווה להיכנס לתיבה. לאידך גיסא, אדם רגיל עלול לשאול: כיצד אוכל להינצל מ'המים הזדונים' על-ידי הכניסה ל'תיבה', כלום אוכל להידמות לנח, שהיה צדיק ותמים? לפיכך באה ההוראה מהפירוש השני: נח היה צדיק בשם המושאל בלבד, ודרגה זו של צדיק היא בהישג ידו של כל אדם.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 280)

* * *

כיצד אפשר לומר "אילו היה בדורו של אברהם", והלוא נח אכן חי בדורו של אברהם חמישים ושמונה שנה?! כסימנו הידוע של האבן-עזרא (כאן): "אברהם אבינו בן נ"ח כאשר מת נח". ההסבר הוא, שעד יציאת אברהם מחרן, בהיותו בן שבעים וחמש שנה, לא היתה צדקתו של אברהם ידועה לבני דורו (ראה רש"י להלן יב,א). לכן לא שייך לומר שלגבי אברהם לא היה נח נחשב לכלום, כי העולם ידע אז רק מגדולתו של נח ולא מגדולתו של אברהם. רק לאחר מיתתו של נח, כאשר נתפרסם טיבו של אברהם בעולם, אז אפשר לשאול עד כמה היה נחשב לגבי אברהם.

(משיחת מוצאי שבת יקודש פרשת נח תש"מ)

* * *

בני דורו של נח היו רשעים גדולים, כנאמר בסוף פרשת בראשית, ונח לא היה יכול לתקנם ולהעלותם. ולא זו בלבד, אלא שהם מנעו ממנו להתחזק בעבודת ה' ולהתעלות בצדקתו. כדוגמת אדם הנמצא למעלה

ומושך בחבל משא כבד מלמטה - ככל שהמשא כבד יותר, נרתע האדם יותר לאחוריו וכמעט שנופל. לכן היה נח זקוק לסעד לתומכו (כפירוש רש"י להלן).

לעומת-זאת, בני דורו של אברהם לא היו רעים כל כך. לכן היה אברהם יכול להעלותם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, כנאמר (בראשית יב), "ואת הנפש אשר עשו בחרן". וגם עבודת ה' של אברהם עצמו, מאחר שלא היתה לו מניעה מצד אנשי דורו, היתה בדרגה נעלית, והוא לא נזקק לסעד ותמיכה, אלא התחזק והוסיף בצדקותו, בכוחות עצמו.

לפי האמור יוצא, שגם אם נפרש את תיבת "לדורותיו" לגנאי, היה נח צדיק תמים. וכך היא כוונת הדברים: "לפי דורו היה צדיק" - בהתחשב עם רשעתם הגדולה של בני דורו הגיע נח לשיא יכולתו בצדקות ובתמימות; "ואילו היה בדורו של אברהם" לא היה צדקותו של עכשיו נחשבת לכלום. אבל אם היה בדורו של אברהם היה אף נח מתחזק והולך בצדקותו, לברו, ממש כמו אברהם אבינו.

(אור-תורה פרשת נח דף ו' ע' א)

* * *

אמר רבי יוחנן - בדורותיו, ולא בדורות אחרים. וריש-לקיש אמר - בדורותיו, כל שכן בדורות אחרים (אילו היה בדורות אחרים היה צדיק יותר, רש"י) (סנהדרין קח)

ריש-לקיש דווקא מהפך בזכותו של נח, כי יש קשר מסויים בין דרגת ריש-לקיש לדרגת נח. וסימנך: "ריש לקיש" בגימטרייה תתק"ן (950), כמספר שני חיי נח, ככתוב (לקמן ט) "ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה וחמישים שנה וימת".

(ליקוטי לוי-יצחק חלק א פרשת נח עמ' כ"ג)

עשה לך תבת עצי גפר . . וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר (ו,יד)

רו"ל אמרו על חטאם של בני עלי (ראש השנה יח) "בזבח ובמנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר בתורה ובגמילות-חסדים".

זהו "וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר": "כופר" - מלשון כפרה. "מבית" - לימוד התורה, "ומחוץ" - גמילות חסדים. על-ידי לימוד התורה וגמילות-חסדים מתכפרים החטאים.

(אור-התורה בראשית כרך ג, דף תריד עמ' א)

עשה לך תבת עצי גפר . . וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר (ו,יד)

גופר מורה על בחינת הגבורות, כי "גפר" בגימטרייה "בינה גבורה" (283) (גם ספירת "בינה" נמצאת בקו השמאל המורה על גבורות. כידוע מחולקות עשרת הספירות לפי קווים, ואז חכמה, חסד נצח - מימין; בינה, גבורה, הוד - משמאל; ודעת, תפארת ויסוד - באמצע).

כופר - הוא בחינת חסדים, כי עניין הכופר הוא לטוח את התיבה כדי להגן על יושביה, והרי זה בחינת חסד.

"וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר" - הגבורות צריכות להיות בין שתי בחינות של חסדים ("מבית ומחוץ"), כדי שיומתקו הדינים. וכפי שמצינו באבותינו: יצחק, אשר מידתו גבורה, היה בין אברהם, שמידתו חסד, ובין יעקב, שמידתו תפארת הנוטה לחסד.

(ליקוטי לוי-יצחק, אגרות ממכתב ער"ה ה'תרצ"א עמ' ריא)

ויעקב הלך לדרכו

"לפרוק את החבילות"...

זוהי אפוא השליחות המוטלת על כל אחד ואחת מישראל - כפי שהורה הבעל שם טוב, ומסר להמגיד, והמגיד לאדמו"ר הזקן וכו', עד לנשיא דורנו, ועל-ידו, לכל אחד ואחת מאיתנו, הקטנים עם הגדולים והקטנות עם הגדולות - שתכלית כוונת כל העניינים היא כדי להשלים את שליחותו של הקב"ה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

וכאמור, הכוח לעבודה זו במשך כל השנה כולה הוא - מחודש תשרי, כתורת הבעל שם טוב שחודש תשרי הקב"ה בעצמו מברכו להיות "חודש השביעי", "משובע ומשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה", "שובע" של הקב"ה - "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"... ובפרט כאשר מוסיפים בזירוז ובמרץ כו' בנוגע לכל עניני התורה ומצוותיה, "תורה אור" ו"תורת חיים" ומצוותיה, עליהם נאמר "וחי בהם", וכללות ההתקשרות עם "אור פני מלך", אשר במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא - נמשך עניין ה"חיים" ("באור פני מלך חיים") בכל מקום ומקום שנמצא יהודי, ובכל ענייניו...

ויהי רצון שכל אחד ואחד יקיים את כל ההחלטות הטובות שקיבל על עצמו במשך חודש תשרי, ובלשון הידוע: "פאָנאַנדער פּאַקן די פּעקלאַך", ולא עוד אלא שבכוחו וביכולתו להוסיף בזה כהנה וכהנה, עד להוספה שלא בערך.

(התוועדויות תשמ"ו חלק א, עמ' 493)

הליכה אמיתית בלי להתפעל מהגלות

יהי רצון שכל אחד ואחד בתוככי כלל ישראל, ינצל את כל הכוחות שניתנו בחודש תשרי, כדי להוסיף בקבלת החלטות טובות, וקיומן בפועל, בעבודה של "ויעקב הלך לדרכו", במשך כל השנה כולה. ובפרטיות יותר:

"ויעקב" - גם בהיותו במעמד ומצב של "יעקב", על שם "וידו אוחת בעקב עשו", כלומר בזמן ומקום הגלות, הרי לא זו בלבד שאינו מתפעל מחשכת הגלות, אלא אדרבה - שמוסיף בעבודתו ביתר שאת וביתר עז.

"הלך" - עד לעבודה באופן של הליכה, הליכה אמיתית, באין ערוך לגבי מעמדו ומצבו הקודם. "לדרכו" - דרכו של יעקב, "בכל דרכיך" ו"בכל מעשיך", שממשיך בהם את "דרך ה' - לעשות צדקה ומשפט", ו"באור פני מלך חיים" - שמתברך על-ידי זה בכל ענייניו הגשמיים, ועל אחת כמה וכמה בכל ענייניו הרוחניים, שנה מבורכת בגשמיות וברוחניות גם יחד, מתוך שמחה וטוב לבב. ועד לברכה העיקרית - גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

(התוועדויות תשמ"ז חלק א, עמ' 392)

הקהלת קהילות בשבת

הקהלת קהילות בשבת ללימוד דברי ה'צמח-צדק'^{*}

בשבת פרשת לך-לך תשמ"ח¹ - שהיתה שנת 'הקהל' - אמר הרבי שעניין 'הקהל' יש בו עילוי מיוחד לאחר שחוזרים לבתיהם מחג הסוכות, כו' במרחשוון, ששלימותו ביום השבת-קודש שלאחריו, שבו יש ציווי "לכל אחד ואחת, למגדול ועד קטן" לקיים "הקהל את העם..."², "להקהיל קהילות בכל שבת ושבת". בשנה הבאה³ דרש הרבי להוסיף ב'מבצע הקהל' גם בשנה החדשה, שנת המאתיים להולדת ה'צמח-צדק'³, וביתר שאת. בשבת פרשת ויקהל תשמ"ט⁴, דיבר הרבי על כך "שכל אחד ואחד מישראל, מצד ועל-ידי 'משה' שבקרבו, צריך להקהיל רבים מישראל", "ובפרט ביום השבת"⁵. את שיחת שבת פרשת נח תש"נ⁶ התחיל הרבי בנושא זה "שבכל מקום שבו נמצאים בני ישראל בכל קצווי תבל, ישתדלו וירכו בהקהלת קהילות בכל שבת ושבת לעסוק בתורה, ולעורר ולחזק איש את אחיו בכל ענייני יהדות, תורה ומצוותיה". בשבת שלאחר-מכן, פרשת לך-לך תש"נ⁷ הציע הרבי, "שכדאי לעורר ולפרסם בכל מקום ומקום שישנם יהודים - לחדש בחיות ותוקף חדשים את קיום התקנה "להקהיל קהילות בכל שבת ללימוד בהם דברי תורה לרבים"⁸, נגלה דתורה ופנימיות התורה, שנתגלתה ונתבארה בתורת החסידות, וכפרט בענייני התורה השייכים לאותו זמן⁹, ולקבל החלטות טובות בתורה עבודה וגמילות חסדים, ובכל עניינים טובים, כולל ובמיוחד - בצרכי הציבור של כל קהילה ("מפקחין על צרכי ציבור בשבת"). כדי לאחד את הקהילות בכל מקום, כדאי שבנוסף לשיעורים הקבועים בתורה בכל מקום... יקבעו עניין אחד בתורה שאותו ילמדו בכל מקום (על-כלי-פנים כמה שורות בכמות, המחזיק מרובה באיכות), הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה. ולכל לראש - ללימוד בכל קהילה את פרשת השבוע, כולל גם עם אותו 'מפרש' בנגלה דתורה, ואחד בפנימיות התורה.

"ובכדי לחסוך בחיפושים - ישנם מן המוכן דרושי החסידות של ה'צמח צדק'¹⁰ (הנדפסים ב'אור התורה')

* תודה להרב ישראל-שכנא שי' דוברוסקינ מכפר חב"ד, בעהמ"ח ספר 'מאור שבתורה' - קטעים מעובדים ממאמרי אדמו"ר הצמח-צדק על התורה (עם לקט מביאורי הרבי עליהם), על עזרתו בנושא זה.

1) ספר השיחות ה'תשמ"ח ח"א עמ' 56 (בלה"ק), 'התוועדויות' תשמ"ח ח"א עמ' 422. הפרטים הללו, בעיקר בס"ג וס"ט של השיחה.

2) שיחת צום גדליה תשמ"ט ס"ה - 'התוועדויות' תשמ"ט ח"א עמ' 21.

3) ראה במאמר דראש-השנה תשמ"ט, 'התוועדויות' שם עמ' 5 ועמ' 7.

4) סעיף י - ס' השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 302 (בלה"ק), 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 386.

5) בהערה 100 שם, בציון העניין ב'הקהלת קהילות' מילקוט שמעוני ומשו"ע אדה"ז (דלהלן הערה 6).

6) ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 68 (בלה"ק), 'התוועדויות' תש"נ ח"א עמ' 314.

7) סי"ב - ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 107, ובלה"ק ב'התוועדויות' שם עמ' 335, בהמשך לדבריו בנדון בש"פ נח.

8) "ילקוט שמעוני ר"פ ויקהל. וראה תורה שלמה שם (אות ה), וש"נ. - והובא להלכה - שו"ע אדה"ז או"ח סי' רצ ס"ג".

9) ובהתוועדויות תנש"א ח"ב ס"ע 377 מדבר על "להקהיל קהילות ללימוד 'הלכות התורה' בכל שבת, 'לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא'... ובפרט הלכות שבת".

10) כיו"ב בלקוטי-שיחות כרך כז עמ' 299, משיחת כ"ב אייר תשמ"ו, שמהעניין של 'הקהלת קהילות' מביא הרבי שיש לשבת-קודש שיכות מיוחדת להתוועדות. ומסתמא הכוונה שגם ההתוועדות כוללה בעניין זה (כמו שבתורת מנחם - התוועדויות, ח"ט עמ' 108 וחכ"ב עמ' 188 מקשר זאת עם לימוד חסידות בשבת. ובס' השיחות תשנ"ב ח"א ס"ע 266 קישר לזה את ההתוועדויות הקבועות שבכל שבת ושבת) ולא לשלול את הדרשה וחזרת דברי תורה, מאמרים ושיחות קודש וכו'.

11) ש"נקודת עבודתו... היא - חיבור נגלה דתורה ופנימיות התורה, עד שעושה מהן עניין אחד ממש בגילוי" - מאמר ד"ה ויהי ביום השמיני, אור ל"ג ניסן ה'תשמ"ז, 'התוועדויות' תשמ"ז ח"ג ס"ע 81 ואילך.

על ריבוי פסוקים מכל פרשה בתורה, כולל גם – הפסוק הראשון והפסוק האחרון (שיש להם חביבות מיוחדת בטבע הלומדים). עד כאן דברי קדשו.

הזמן המתאים לזה

לגבי הזמן ללימוד זה, הנה בטור ושולחן-ערוך ובשו"ע אדמו"ר הזקן שהזכיר הרבי בעניין זה, מדובר על 'דרשה' שזמנה אחרי סעודת שבת והשינה.

בבית חיינו עשו זאת מתחילה בלילות שבת. אחרי תפילת ערבית היו מכריזים בפני הרבי, ש"עכשיו ילמדו ב'אור התורה' בשולחנות הארוכים [=סביב שולחנות אלו שבאולם הגדול] לאחר תקופה מסוימת (אולי בהשפעת הסיפור שבקטע הבא) עברו ללימוד מיד לאחר גמר תפילת מוסף. בשנים מאוחרות יותר החלו במקום זה לחזור על שיחת-קודש¹¹, ולעשות זאת לאחר קריאת התורה, לפני מוסף. וצ"ע.

בינתיים¹² נתפרסמו דברי הרבי ביחידות להרב יוסף-בנימין וויליגער, נאמן ביתו של הרה"צ וכו' האדמו"ר מקלויזנבורג וצ"ל, שהרבי שאלו מתי רבו אומר את דרשת שבת מברכים שלו, לפני או אחרי קריאת התורה, וענה: לפני קריאת התורה. הרבי שאל: הרי קודם צריך להיות תורה שבכתב ואחר-כך תורה שבעל-פה? וביקשו שימסור זאת לרבו. האדמו"ר מקלויזנבורג ביקשו להשיב לרבי שאינו יודע את הטעם, אבל "אל תיטוש תורת אימך", שכך היה נהוג אצל החת"ם סופר ועוד (עיי"ש)¹³.

כיוון שדרשה זו היא עניין בפני עצמו של 'הקהלת קהילות', קשה להכניסה לפני הקריאה בנימוק שהיא מהווה "הכנה לקריאה".

מאידך טוענים, שבכמה מקומות דורשים לפני קריאת התורה, כדי שלא יתפזר הציבור. כך, למשל, בבתי הכנסת הגדולים בכפר-חב"ד נשארו בהנהגה לחזור דברי-תורה לפני קריאת התורה, כי לאחר מכן חלק מהציבור מתפזר לקרוא בתורה ב'חדרים' הסמוכים, ולא תמיד חוזר לשמוע את השיחה אחרי הקריאה. אגב, אם דורשים אחרי קריאת התורה, לכאורה עדיף לעשות זאת לפני 'אשרי' שאומרים אותו כדי לעמוד בתפילת מוסף מתוך דברי תורה, וכפי שסתם בשו"ע אדמו"ר הזקן¹⁴ לעניין ברית מילה ביום הכיפורים. וכיוון שהוא צורך מצווה¹⁵, אין חשש במה שמעכבים את החזרת הספר-תורה. ואם עושים זאת אחרי הכנסת ספר התורה להיכל, יאמר הש"ץ שוב איזה מזמור¹⁶ לפני החצי-קדיש, כהוראת רבותינו בכיוצא-בזה¹⁷. ופשיטא שאין מקום לדרוש אחר הקדיש, המתייחס לתפילת מוסף¹⁸.

11 יש שהבינו שכוונת הרבי שיחורר מתורתו-שלו, כפי שמבאר את תורתו של ה'צמח-צדק'. וצ"ע.

12 שבעיון 'כפר חב"ד', י"ג מנ"א תשנ"ד, גיליון 627 עמ' 19. נעתק בקצרה בחוברת 'הליכות ומנהגי ש"ק' להרב מיכאל אהרן זליגוון, וציין שם לרש"י (ברכות כח, ד"ה לא על): "היה דורש בשבת קודם תפילת המוסף".

13 ובהתקשרות גיליון שנט עמ' 18 ציינו למנהגי ק"ק פיורדא סי' כט, מנהגים וורמיישא עמ' פ, נוהג כצאן יוסף עמ' ריא, שו"ת לב חיים להגר"ח פאלאגי סי' קסז סעיף מד אות יז – שדרשו אז. (מאידך, בגיליון שנה עמ' 19 ציינו לשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' קכ, ותורת יקותיאל (רוזנברג) סי' נה, שדרשו לפני מוסף). כן הביאו שם מהנסמך בס' הערות וציונים להל' ת"ת כרך ב עמ' 720 וכרך ה עמ' 189 ואילך – שבדברי רו"ל מצינו זמנים שונים לדרשה בשבת: בלילה או בשחרית; לפני מוסף; לפני מנחה (אך לא לפני קריאת התורה).

14 סי' תרכ"א ס"ג.

15 ולא גרע מברכת הקהל והזכרת נשמות, ואדרבה – מצווה רבה היא, כמרו"ל "לא ניתנו שבתות וימים-טובים לישראל אלא כדי לעסוק בהם בתורה" (הובא בשו"ע רבינו סי' רצ ס"ה), ובתנאים מסוימים – אף דוחה מצוות אחרות (הל' ת"ת פ"ד ס"ד). ודלא כמ"ש בשו"ת תורת יקותיאל הנ"ל. ובשו"ת יחוה דעת ח"ה סי' יז הביא מקורות המתירים דרשה אף בקריאת התורה עצמה בין גברא לגברא, אלא שמציע להימנע מזה, עיי"ש.

16 שהרי צ"ל פסוקים דווקא כדי לומר חצי קדיש, ואחרי שיחה או דרשה אין מנהגנו לומר קדיש כלל (אף שצ"ע הטעם לזה). ואף שלפי נוסח אדה"ז אומרים חצי קדיש אחר 'כנוונא', ומבארים זאת כיוון שהיא דרשת הפסוק (ראה ב'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' רסא ובהשמטותיו שם), ואף ששם צ"ל קדיש דרבנן, טוענים כי די בכך שיש רשות לומר קדיש (בכלל), אך אומרים את הקדיש המתאים למקום זה – הנה זה עצמו דורש ביאור, ולמה להוסיף ע"ז מדעתנו.

17 שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סי' קעז.

18 וכלשונו רבינו הזקן סי' רצב סוף ס"ד: "שלא להפסיק כלל בין הקדיש לתפלה בלחש אפילו בפסוק אחד, שלעולם אין אנו מתחילין תפילה בלא קדיש לפניה, חוץ מתפילת השחר מפני סמיכת גאולה לתפילה".

שימוש בפירות שביעית*

א. הגדרה: במונח "פירות שביעית" כאן, הכוונה לפירות, ירקות, גרגירים¹ וכל מאכל הקדוש ב"קדושת שביעית", אם מצד עצמו - דהיינו ירקות שנלקטו מהקרקע בשביעית, פירות ש"הביאו שלישי" בשביעית, בשדה של יהודי²; או מפני שהמאכל נקנה ב"דמי שביעית", או מפני שנתבשל עם פירות שביעית או תובל בתבלין של שביעית וקיבל טעם מהם.

ב. פירות שביעית שלא הופקרו, יש לעשרם ללא ברכה³.

ג. אין לאכול פירות שביעית אלא בדרך שרגילים לאוכלם (וגם לא "אכילה גסה", כשכבר אכל הרבה עד שהוא קץ בכל מה שאוכל), כל מין כדרכו. דבר שדרכו להיאכל חי, כגון: אבוקדו, פירות-הדר, צנון - לא יבשלנו. דבר שדרכו להיאכל מבושל, כגון: תפוחי-אדמה, פיצוחים (קלוי) וחבושים - לא יאכלנו חי. דבר שדרכו להיאכל חי או מבושל, יאכלנו כרצוננו. עבר ובישל דבר שדרכו להיאכל חי - לא נאסר התבשיל באכילה, וכל זמן שהוא ראוי לאכילה, עדיין הוא קדוש בקדושת שביעית.

ד. צורת אכילה הנהוגה אצל חלק גדול מהציבור, אף-על-פי שאיננה נהוגה אצל רוב הציבור, נחשבת דרך אכילה. אך אם צורה זו נהוגה אך ורק אצל הצמחונים והטבעונים ולא אצל שאר הציבור, ייתכן שאינה אלא "דרך רפואה".

ה. לכן מותר לכבוש מלפפונים, אך אסור לבשלם ולאפותם. אסור לאכול חי: בטטה, דלעת, חציל, כרובית, כרפס-עלים, סלק, קישוא, אפונה, חומס, עדשים, פול, תירס וכדומה. מותר לאכול חי או מבושל: אגס, בצל, אפרסק, דובדבן, גזר, זית, כרוב, משמש, עגבנייה, פלפל, תפוח.

ו. מותר להוסיף יין או מיץ של קדושת שביעית, כדי לתת טעם בעוגה או בתבשיל. מותר להוסיף תבלין מקדושת שביעית (אף אם ראוי הוא לאכילה בפני-עצמו, כגון בצל) בתבשיל, אף אם כתוצאה מכך לא יהיה הוא עצמו ראוי לאכילה. אולם אם רק מיעוט האנשים משתמשים בהם כך, כגון עגבנייה במרק, הדבר מותר רק אם יאכלום לבסוף.

ז. מותר לטגן בשמן של שביעית.

ח. פירות מקדושת שביעית העומדים לסחיטה, כגון פרי הדר - מותר לסוחטם⁴, והמשקה יש לו קדושת שביעית⁵. מותר למצוץ ענבים, כי זו דרך אכילה⁶. השאריות, כל עוד הם ראויים לאדם, יש לנהוג בהם כבשיירי אוכל⁷.

(* ראה 'משפטי ארץ - שביעית' להרב שאול רייכנברג, פרקים כב-כד; 'פירות שביעית' להרב צבי כהן פרקים יביט, וש"ג. צויין להלן רק לפסקי הגר"ח נאה ז"ל, כפי שנדפסו בקובץ 'יגדיל תורה' ירושלים, גיליון כה - טבת תשמ"ג.

1) גידולים שבהם הגרגירים נאכלים, כמו דגנים וקטניות, אם הגיעו לשליש גידולם לפני שמיטה - אין בהם קדושת שביעית כלל. הגיעו בשמיטה - אסורים באיסור ספיחים.

2) יגדיל תורה עמ' 10. ועיי"ש ס"ע 69.

3) שם עמ' 11.

4) יגד"ת עמ' 15 סט"ו. וראה דיון שם בעמ' 35-29.

5) שם עמ' 29.

6) וגם לא גרע ממי שעושה מהן יין, שם עמ' 23-22.

7) אבל לא כשראוי רק לבהמה כשאינו עומד לכך, ראה בדיון שם עמ' 29-23, ולהלן בעמ' 49-42. 56-57.

ט. מותר לרסק פירות וירקות שדרכן בכך, וכן להכין מהם ריבות וממרחים, אך אין לרסק מינים שאין דרכן בכך.
 י. מותר לרסק לתינוקות פירות וירקות שדרכן בכך, אף אם אין הדרך לרסקן בעבור גדולים.
 יא. אין צורך להשגיח על הילדים שלא יפוררו ולא יקלקלו.⁸
 יב. מותר לטחון שום וכצל כדי לערבם בקציצות, וכן אגוזים ושקדים כדי לערבם בעוגה, שהרי דרכם בכך.
 יג. מותר לקלוף פירות שהדרך לקולפם, כגון תפוחים, אף אם ניתן לאוכלם ללא קילוף. אך אין לקלף קליפה עבה יותר מהרגיל. פירות שאין הדרך לקלפם, כגון עגבנייה, משמש ושזיף, מותר לקלף רק עם פיסה עבה מבשר הפרי, כך שהקליפה עדיין ראוייה לאכילה.
 יד. מותר לקלף לילדים פירות שאינם יכולים לאוכלם בקליפתם, אף שאין הדרך לקולפם בעבור גדולים.
 טו. אסור לעשות יין מצימוקים של שביעית, מכיוון שסתם צימוקים אינם עומדים ליין.⁹
 טז. אסור להשתמש בפירות שביעית (כמו לימון) להסרת כתמים, ולא לרפואה (חיטוי או הרגעה על-ידי כוהל מקדושת שביעית, אלא אם כן שותים אותו), או להכנת תרופות.
 יז. מותר להשתמש בהם למאור (שמן), אך לא למצווה שאין נהנים מאורה, כגון חנוכה, נר נשמה או נר תמיד.¹⁰

שיירי המאכלים

יח. מניחים את השיירים בשקית ניילון סגורה היטב (ונוזלים - במיכל סגור היטב), ומשליכים אותם לאשפה, שזה אינו אלא גרם-הפסד. אבל אסור לקלקל בידיים פרי שלם אפילו פחות מכזית, וכזית (מאכל או משקה), ואפילו פירורים - אם בין כולם יחד יש כזית.¹¹
 יט. קליפות וגרעיני פרי שאינם ראויים אף למאכל בהמה, כגון קליפות בננה, או שאינם עומדים לבהמה אפילו אם ראויים לכך¹² (כגון גרעיני מלון ואבטיח) - מותר להשליכם ישירות לאשפה.
 כ. אם הגרעינים ראויים רק למציצה, או שנותר עליהם מעט מבשר הפרי, אם מתכוון למצוץ או לאכול אותם, יש בהם קדושה.
 כא. מותר לשטוף סירים וצלחות שנותרו בהם שיירי מאכלים הקדושים בקדושת שביעית, אף שהשיירים הולכים לאיבוד תוך כדי שטיפה, כל עוד הכמות קטנה עד שאין רגילים לאוספה. אך אם אספו את השיירים, קדושים הם בקדושת שביעית ואין להשליכם כך לאשפה. תבלין או ירק שניתן במרק לטעם וכעת אינו ראוי לאכילה, אין בו קדושה. ואם ראוי לאכילה, יש בו קדושה.¹³
 כב. מים שבישלו או כבשו בהם ירקות של שביעית (תפוחי-אדמה, מלפפון) וטעמם תפל עד שאין להם שימוש, אין בהם קדושת שביעית ומותר לשופכם לאיבוד. אבל אם הדרך להשתמש במים עצמם, כגון מרק ירקות או ליפתן, אין להשליכם ישירות לאשפה.
 כג. שמן של שביעית שנותר מטיגון, אף שראוי להדלקה, אינו עומד לזה, ולכאורה מותר להשליכו לאיבוד.¹⁴

(8) יגד"ת עמ' 14 סי"ד.

(9) יגד"ת עמ' 22, ועמ' 56 סי"ג.

(10) ויש מתירים בנר חנוכה, ראה קובץ תנובות שדה, גיליון 3 עמ' 21. התורה והארץ (ספר ו' - שביעית) עמ' 96 ועמ' 215.

(11) יגד"ת עמ' 20-17 ועמ' 56 סי"ד, ודלא כמ"ש בעמ' 14 סי"ב לאסור אפילו כלשהו.

(12) יגדיל תורה עמ' 26.

(13) שם עמ' 14 סי"ג.

(14) ראה דיון בכיו"ב ביגד"ת עמ' 38-35 ומסקנתו שם. וע"ע בעמ' 56 סי"ב ומאידיך בעמ' 57 סי"ז.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת נח

א' במרחשוון - ב' דראש-חודש

יאמר בשתייהן "יעלה ויבוא".¹

יום חמישי

ו' במרחשוון

יום רביעי בלילה - אור ליום חמישי: הערב ניתן לראשונה לקדש את הלכנה בחודש זה, למנהגנו שממתינים עד שבעה ימים מהמולד⁸ [=ביממה השביעית, ואין צריך "שבעה ימים שלמים"⁹].

יום שישי

ז' במרחשוון

יום חמישי בלילה - אור ליום שישי: בתפילה ערבית הערב, מתחילים בארץ-ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים¹⁰. בן ארץ-ישראל הנמצא בחוץ-לארץ וכן חו"ל הנמצא בארץ-ישראל - כל אחד מהם ישאל כבני הארץ שנמצא בה¹¹. אם התחיל לשאול בארץ-ישראל בז' במרחשוון ואחר-כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול כבני ארץ-ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור - ישאל בחזרת-הש"ץ כבני חו"ל¹².

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל, שיר-של-יום, ברכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת נח, מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ואומרים קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר: "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו". הגבהה וגלילה.

הפטרה: "השמים כסאי" (ישעיהו ס"ו)¹, ובסופה חוזרים שוב את הפסוק "והיה מדי חודש", כנרפס. קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'השמים כסאי', ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה². אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' לא יצא³. יום התוועדות⁴.

מנחה: בקריאת התורה בפרשת 'לך-לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד 'והכנעני אז בארץ'; ו'לישראל': 'וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגללך'⁵. אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

שכח 'יעלה ויבוא' במנחה, ונזכר בערבית של מוצאי-ראש-חודש - מתפלל שתיים, הראשונה לערבית, והשניה בתורת 'תפילת נדבה' דווקא⁶, ולא

הראשונה יאמר 'אתה חוננתנו', אבל לא בשנייה (שם סט"ז).
7 שהרי כבר יצא ראש-חודש.
8 לוח כולל-חב"ד.
9 הנשלמים רק מחר בשעה 5:10 בערב - 'התקשרות' גיליון תנד עמ' 15, וש"נ.
10 שו"ע אדה"ז סי' קיז ס"א.
11 והוסיף על כך הרבי: 'ולכאורה: 1) יש לצרף לפסקי-דין זה גם העניין ד'לא תתגודדו'. 2) צריך-עיון-גדול מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר ב'שומע תפילה' כ**יחיד**. ויש לעיין בברכיי-יוסף, ואינו תחת-ידין" (מתוך מענה שנפסד ב'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 18, וש"נ לאחרונים העוסקים בזה).
12 ברכיי-יוסף ורוב האחרונים לשו"ע או"ח סי' קיז. קצות-

1) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

2) לוח כולל-חב"ד.

3) שם. המקורות ופרטים בזה (לא כולם ככתוב שם) הובאו ב'התקשרות' גיליון תקיז עמ' 15.

4) היום-יום, ל' ניסן.

5) ספר-המנהגים עמ' 14. לוח כולל-חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א סו"ס קלח. ועיין שערי אפרים שער ז ס"ז ונו"כ).

6) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' קח ס"ז. בתפילה

אין מפסיקים להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה-עשרה¹³.

שכח 'טל ומטר'¹⁴ ונזכר בתוך הברכה, קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר. נזכר אחר שאמר "ה" שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם "תקע בשופר"¹⁵. נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע". שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה, יסיים "למדני חוקיך"¹⁶, יאמר "ותן טל ומטר לברכה", וימשיך "כי אתה שומע". סיים הברכה, יאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל "רצה", חוזר ל"ברך עלינו". נזכר לאחר שסיים "יהיו לרצון"

האחרון, חוזר לראש התפילה¹⁷. שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה-עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת. אולם אם נזכר אחר מנחת ערב-שבת, לא יתפלל בערבית של שבת שתיים. המסופק אם שאל 'טל ומטר', עד מלאות שלושים יום מהיום¹⁸ [עד ערבית אור לח' כסלו¹⁹ ולא עד בכלל], דינו כמי ששכח לאומר²⁰.

17 בשערי תשובה שם כ' בשם הריטב"א שכאשר חוזר לראש התפילה אין צריך לומר "אדני שפתי תפתח" (ובערוד השולחן ס"ח תמה ע"ז, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה, ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו). ובקצות השולחן סי' כא בבדי השולחן ס"ק ה' כ' שאם סיים תפילתו וחוזר לראש ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מ"אדני שפתי תפתח". אבל להלן בבדי השולחן סו"ס עח הביא מהשע"ת סי' תכב ס"ק ג' מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א, שגם מי שסיים לומר תחנונים וחוזר לראש התפילה, א"צ לומר פסוק זה, ונשאר בצ"ע.

18 אף הש"ך אינו מוחזק עד ל' יום, ראה 'לקט ציונים והערות' לשו"ע אדה"ז סי' קיד סו"ס י.

19 השנה, שחודש חשוון הוא 'חסר', בן כט יום בלבד.

20 על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"ג, שערי תשובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות השולחן סי' כא ס"ו.

השולחן סי' כא ס"י.

13 לוח כולל-חב"ד. וע"פ ההנהגה בראש-חודש (ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל-חומר ממנה, שהרי שאלת הגשמים מעכבת, משא"כ יעלה ויבוא בליל ר"ח) יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור. ואכן מסר הרה"ח רי"ל שי' גרונר, שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת טל ומטר.

14 מכאן ואילך על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיז ס"ד-ה, ולוח כולל-חב"ד.

15 קצות השולחן סי' כא ס"ט, דלא כערוד השולחן סי' קיז ס"ו.

16 ע"פ לוח כולל-חב"ד, א' דחול-המועד סוכות, משערי-תשובה סי' קיד ס"ק ג' בשם הריטב"א, וראה בנדון בגיליון הקודם (תרפ"ט) הערה 26.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש